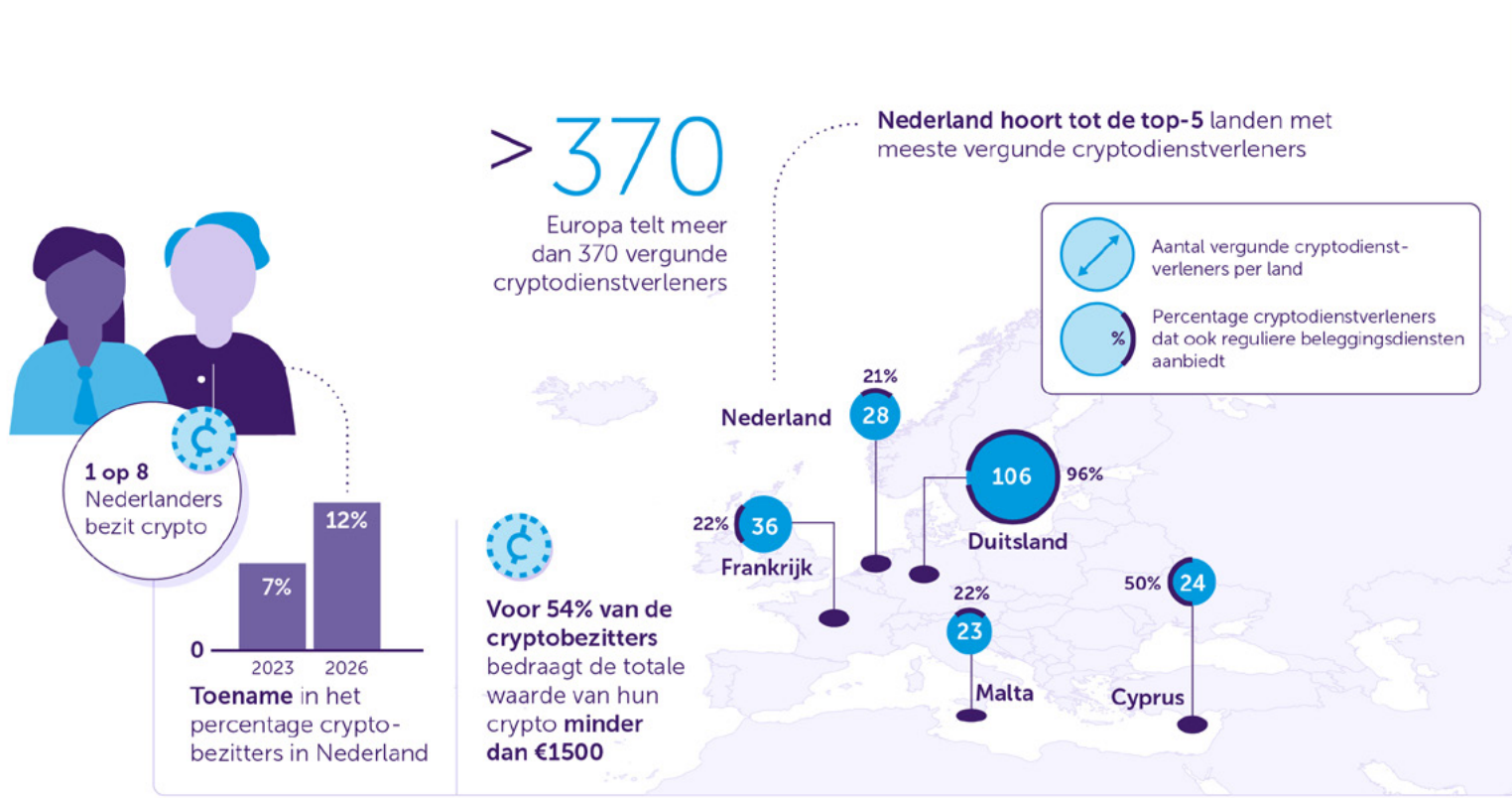
ANALYSE RAPPORT

Blijvende uitdagingen voor consumenten in de cryptomarkt

In het kort MiCAR heeft een belangrijke basis gelegd voor de regulering van de Europese cryptomarkt met uniforme regels voor cryptodienstverleners. Tegelijkertijd ontwikkelt de markt zich snel en bezitten steeds meer consumenten cryptoactiva. Fraude, misleiding en andere vormen van consumentenschade blijven daarbij een reëel risico. Ook vervagen de grenzen tussen crypto- en traditionele financiële diensten, wat onduidelijkheid kan creëren over de toepasselijke bescherming. Heldere informatievoorziening en toezicht op marketing blijven daarom essentieel. Daarnaast vallen diensten als staking, lending en DeFi nog (gedeeltelijk) buiten MiCAR. Verdere harmonisatie van regelgeving, expliciete regulering van deze diensten en sterker en meer centraal Europees toezicht zijn nodig voor duurzame consumentenbescherming.

Samenvatting

MiCAR heeft een basis gelegd voor de regulering van de Europese cryptomarkt, maar belangrijke uitdagingen voor consumentenbescherming blijven bestaan. Voor het eerst gelden in de hele Europese Unie uniforme eisen voor cryptodienstverleners, wat bijdraagt aan een professionelere markt en betere bescherming van consumenten. Tegelijkertijd ontwikkelt de cryptosector zich sneller dan het huidige toezicht- en regelgevingskader kan bijbenen.

De groei van cryptobezit vergroot het belang van effectieve consumentenbescherming. Inmiddels bezit ongeveer één op de acht Nederlanders cryptoactiva. Hoewel de meeste consumenten beperkte bedragen investeren, blijven de risico's aanzienlijk. Cryptoactiva zijn vaak zeer volatiel en veel consumenten hebben moeite om de risico's van complexe producten en diensten goed te doorgronden. Daarom is het belangrijk dat consumenten alleen investeren met geld dat zij kunnen missen.

Fraude en misleiding blijven belangrijke risico's binnen de cryptomarkt. Consumenten worden regelmatig geconfronteerd met fraudeleuze of misleidende cryptoactiva, zoals pump-and-dumpconstructies. Het grote aanbod aan cryptoactiva en het gemak waarmee nieuwe tokens kunnen worden gecreëerd vergroten deze risico's. Tegelijkertijd bemoeilijken het grensoverschrijdende karakter van de markt en ondoorzichtige bedrijfsstructuren het toezicht en de handhaving.

De vermenging tussen traditionele financiële dienstverlening en cryptodienstverlening neemt bovendien snel toe. Traditionele financiele instellingen breiden hun activiteiten steeds vaker uit naar cryptoactiva en blockchaintoepassingen, terwijl cryptodienstverleners zich ontwikkelen tot aanbieders van een breed palet aan financiële diensten. Consumenten kunnen daardoor binnen één digitale omgeving niet alleen handelen in cryptoactiva, maar ook beleggen in aandelen, gebruikmaken van betaaldiensten of handelen in derivaten. Dit kan leiden tot verwarringsrisico's, doordat consumenten de verschillen in toezicht, zorgplichten en beschermingsmechanismen tussen deze producten niet altijd herkennen.

MiCAR bevat geen productgovernanceverplichtingen die waarborgen dat producten terechtkomen bij consumenten voor wie zij passend zijn. Veel cryptoactiva en cryptodiensten zijn voor consumenten moeilijk te beoordelen en niet altijd passend. Cryptodienstverleners bieden soms honderden verschillende cryptoactiva aan, waarvan een aanzienlijk deel enkel een speculatief karakter heeft en geen economische waarde of nut vertegenwoordigt.

Heldere informatievoorziening en toezicht op marketing zijn daarom essentieel. In een sterk concurrerende markt bestaat het risico dat commerciële doelstellingen zwaarder wegen dan het klantbelang. Consumenten moeten een evenwichtig beeld krijgen van zowel potentiële opbrengsten als de kosten en risico's om weloverwogen aankoopbeslissingen te kunnen nemen.

Het huidige regelgevend kader biedt nog onvoldoende waarborgen voor een aantal veelgebruikte cryptodiensten. *Staking-, lending-* en bepaalde gedecentraliseerde financiële (DeFi-)diensten zijn inmiddels gemeengoed binnen de cryptosector, maar vallen geheel of gedeeltelijk buiten de reikwijdte van MiCAR. Hierdoor ontbreken specifieke voorschriften voor onder meer liquiditeitsbeheer, risicobeheersing en het gebruik van onderpand, terwijl consumenten niet altijd begrijpen welke bescherming wel en niet van toepassing is.

Sterker en meer centraal Europees toezicht is noodzakelijk om consumenten duurzaam te beschermen. Het grensoverschrijdende karakter van de cryptomarkt vraagt om verdere harmonisatie van regelgeving en toezicht, een grotere rol voor ESMA en een consistente toepassing van MiCAR binnen de Europese Unie. Het ligt daarnaast voor de hand om staking-, lending- en bepaalde DeFi-activiteiten expliciet binnen de reikwijdte van passende regelgeving te brengen. Alleen met toekomstgericht en centraal Europees toezicht kan worden gewaarborgd dat innovatie samengaat met een hoog niveau van consumentenbescherming.

ANALYSE RAPPORT

Inhoudsopgave

1. De introductie van MiCAR **4**

2. Het Europese cryptolandschap **5**

2.1 Staking 8

2.2 Lending 9

2.3 Gedecentraliseerde dienstverlening 11

3. Profiel van de Nederlandse cryptobezitter **13**

4. Uitdagingen voor consumentenbescherming **16**

4.1 Niet passende producten 16

4.2 Veranderende dienstverlening 17

4.3 Ontoereikende informatieverstrekking 17

4.4 Fraude en misleiding 18

5. Versterking van het toezicht **19**

Bijlage **21**

AFM

1. De introductie van MiCAR

De Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR) brengt aanbieders van cryptodiensten onder financieel toezicht. Sinds 30 december 2024 is MiCAR van kracht. Deze Europese regelgeving heeft twee belangrijke doelen: cryptobezitters beter beschermen en de cryptomarkt betrouwbaarder maken. Daarnaast probeert MiCAR innovatie en eerlijke concurrentie binnen de sector te stimuleren.

MiCAR introduceert daarbij cryptoactiva als een nieuwe en zelfstandige assetklasse. Waar voorheen onduidelijkheid kon bestaan over hoe crypto moest worden beschouwd, bijvoorbeeld als elektronisch geld of een financieel instrument, erkent MiCAR cryptoactiva als een eigen en afzonderlijke categorie van financiële activa. Daarmee bestaan zij naast financiële instrumenten zoals aandelen, obligaties en derivaten.

Om toezicht op deze nieuwe markt mogelijk te maken, moeten cryptodienstverleners aan verschillende vergunningsvereisten voldoen. Zo moeten zij hun organisatie zorgvuldig inrichten, beschikken over geschikte en betrouwbare bestuurders en klanten duidelijke, correcte en niet-misleidende informatie verstrekken. Daarnaast bevat MiCAR ook regels om marktmisbruik tegen te gaan, cyberrisico's te beheersen en cryptoactiva veilig te bewaren. Hoewel MiCAR een uitgebreid regelgevend kader biedt, is de verordening minder omvangrijk dan bijvoorbeeld MiFID II, dat meer en gedetailleerdere regels kent, bijvoorbeeld op het gebied van productgovernance.

Met de invoering van MiCAR zijn de eisen aan cryptodienstverleners aanzienlijk aangescherpt en geharmoniseerd. Vóór de introductie van MiCAR moesten cryptodienstverleners beschikken over een registratie om hun diensten te mogen aanbieden. Deze registratie was nationaal geregeld en gold per Europese lidstaat. De vereisten waren beperkt en richtten zich voornamelijk op het voorkomen van witwassen. Daarnaast hebben sommige lidstaten aanvullende toezichtkaders geïntroduceerd, die sterk van elkaar verschilden.

Per 1 juli 2026 moeten alle cryptodienstverleners die binnen Europa actief zijn, over een MiCAR-vergunning beschikken. De vergunning kan betrekking hebben op verschillende diensten, zoals het bewaren van cryptoactiva voor klanten, het exploiteren van een handelsplatform, het uitvoeren van transacties en het beheren van cryptoportefeuilles. Wanneer een cryptodienstverlener voor bepaalde diensten niet over de vereiste vergunning beschikt, maar deze diensten toch binnen Europa aanbiedt, is sprake van een illegale activiteit en daarmee van een overtreding.

Een MiCAR-vergunning biedt vervolgens toegang tot de gehele Europese markt. Omdat MiCAR een Europese verordening is en rechtstreeks van toepassing is in alle EU-lidstaten, mogen cryptodienstverleners na het verkrijgen van een vergunning hun diensten via een eenvoudige paspoortnotificatie in de gehele Europese Unie aanbieden.

De eisen die MiCAR stelt, zijn niet voor iedere cryptodienstverlener eenvoudig te behalen. Eind 2024 waren er in Nederland 42 cryptodienstverleners met een registratie. Hiervan hebben 25 inmiddels een MiCAR-vergunning ontvangen, waarvan 14 bij de AFM en 11 in een andere Europese lidstaat. De overige 43% van de partijen beschikt niet over een vergunning. Dit komt onder meer doordat partijen hun activiteiten hebben beëindigd of geherstructureerd, betrokken zijn geweest bij een overname of fusie, of nog in afwachting zijn van een vergunning.

2. Het Europese cryptolandschap

In Europa zijn inmiddels meer dan 370 cryptodienstverleners vergund. De top vijf landen met de meeste cryptodienstverleners zijn Duitsland, Frankrijk, Nederland, Cyprus en Malta. Ongeveer zes op de tien partijen (58%) is in deze landen gevestigd.

Het Europese cryptolandschap bestaat voornamelijk uit cryptobrokers, aangevuld met een beperkt aantal handelsplatformen. De meest voorkomende vergunde dienst is het bewaren van cryptoactiva. Veel aanbieders combineren deze dienst met het uitvoeren van orders. Daarbij geeft een klant opdracht om cryptoactiva te kopen of te verkopen. De transactie wordt vervolgens uitgevoerd via een handelsplatform. Handelsplatformen brengen vraag en aanbod van cryptoactiva bij elkaar door kopers en verkopers met elkaar te verbinden.

Een beperkt aantal cryptohandelsplatformen kan leiden tot concentratierisico's. In Europa zijn momenteel slechts 22 vergunde cryptohandelsplatformen actief, waarvan drie in Nederland. Ter vergelijking: in de traditionele beleggingswereld zijn er meer dan 450 handelsplatformen in Europa. Het exploiteren van een cryptohandelsplatform is de zwaarst gereguleerde dienstverlening onder MiCAR.

Het beperkte aantal cryptohandelsplatformen kan risico's met zich meebrengen, vooral wanneer een groot deel van de liquiditeit is geconcentreerd bij een klein aantal grote grensoverschrijdende partijen. Uitval van een groot platform kan daardoor relatief veel gebruikers raken. Ook kunnen operationele incidenten sneller een marktbreed effect hebben.

Naast het bewaren van cryptoactiva is het wisselen van cryptoactiva een veelvoorkomende dienst. Hierbij wil een klant bijvoorbeeld geld omwisselen voor cryptoactiva of het ene cryptoactief omzetten in een ander cryptoactief. In dat geval levert het bedrijf de cryptoactiva vanuit de eigen voorraad.

Het plaatsen van cryptoactiva en het geven van advies over cryptoactiva behoren tot de minst aangeboden diensten binnen de Europese crypto-markt. Dit zijn relatief kleinschalige niches binnen de cryptosector.

Voor vergunde financiële instellingen, zoals banken en beleggingsondernemingen, geldt een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen van een MiCAR-vergunning via een notificatie. Onderdelen die al zijn beoordeeld bij de vergunningverlening als bank of beleggingsonderneming hoeven daarbij niet opnieuw te worden getoetst. Dit geldt bijvoorbeeld voor de geschiktheids- en betrouwbaarheidstoetsing van bestuurders.

Ruim vier op de tien van alle in Europa vergunde cryptodienstverleners (47%) biedt ook reguliere beleggingsdiensten aan. In Duitsland is dit aandeel het hoogst (96%), waarvan ruim de helft uit banken bestaat, variërend in omvang. In Nederland ligt dit aandeel met ongeveer één op de vijf cryptodienstverleners (21%) aanzienlijk lager.

Nederland kent relatief veel native cryptodienstverleners. Dit zijn bedrijven die zich uitsluitend op crypto richten of vanuit cryptoactiviteiten zijn ontstaan en hun dienstverlening later uitbreiden naar andere financiële diensten.

De vermenging tussen de traditionele financiële dienstverlening en cryptodienstverlening neemt verder toe. Deze ontwikkeling is al enkele jaren zichtbaar, maar lijkt het afgelopen jaar in een stroomversnelling te zijn gekomen. Dit komt enerzijds doordat traditionele financiële instellingen hun activiteiten uitbreiden naar cryptoactiva en blockchaintoepassingen. Anderzijds ontwikkelen cryptoplatformen zich steeds meer tot aanbieders van financiële diensten.

Europese banken tonen toenemende interesse in crypto. Zo integreren grootbanken als ING en ABN AMRO tokenisatie- en blockchainoplossingen in hun dienstverlening. Andere Europese banken, zoals

BBVA, KBC, Société Générale, Santander, Standard Chartered, Revolut en Deutsche Bank beschikken inmiddels direct of indirect over een MiCAR-vergunning of hebben aangekondigd cryptodiensten te gaan aanbieden. Daarmee spelen zij in op de groeiende vraag van klanten naar cryptoactiva, behouden zij hun concurrentiepositie en benutten zij kansen voor nieuwe inkomstenbronnen.

Cryptodienstverleners ontwikkelen zich steeds vaker tot een 'one-stop shop' voor financiële diensten. Om klanten meer gebruiksgemak te bieden, zetten cryptoplatformen in op een breed scala aan financiële diensten binnen één digitale omgeving. Klanten kunnen er niet alleen cryptoactiva kopen en verkopen, maar vaak ook handelen in aandelen en cryptoderivaten en betalingen verrichten met cryptoactiva.

De vijf grootste internationale cryptoplatformen die actief zijn in Europa beschikken vrijwel allemaal over vergunningen of activiteiten op het gebied van beleggingsdiensten.[1] Daarnaast bieden zij crypto-betaaldiensten of betaalkaarten aan. Bij drie van deze platforms is het bovendien mogelijk om te beleggen in getokeniseerde aandelen.

Het gecombineerd aanbieden van diensten kan leiden tot verwarringsrisico's voor consumenten. Wanneer verschillende financiële diensten binnen één digitale omgeving worden aangeboden, kunnen klanten ten onrechte veronderstellen dat voor alle producten dezelfde toezichteisen, zorgplichten en beschermingsmechanismen gelden. Zo kan onduidelijkheid ontstaan over de mate waarin cryptoactiva, cryptoderivaten en andere digitale activa worden beschermd ten opzichte van traditionele spaar- en beleggingsproducten.

De toenemende vermenging gaat bovendien gepaard met sterke concurrentie bij het aantrekken van marktaandeel. De Europese cryptomarkt kenmerkt zich door hevige concurrentie. Deze concurrentie wordt verder versterkt door de mogelijkheid die MiCAR biedt om met één vergunning in de hele Europese Unie actief te zijn. Cryptoplatformen zetten verschillende marketingacties en commerciële prikkels in om klanten aan te trekken. Vooral rond het aflopen van de transitieperiode voor het verkrijgen van een MiCAR-vergunning op 1 juli 2026 was veel van deze activiteit zichtbaar.

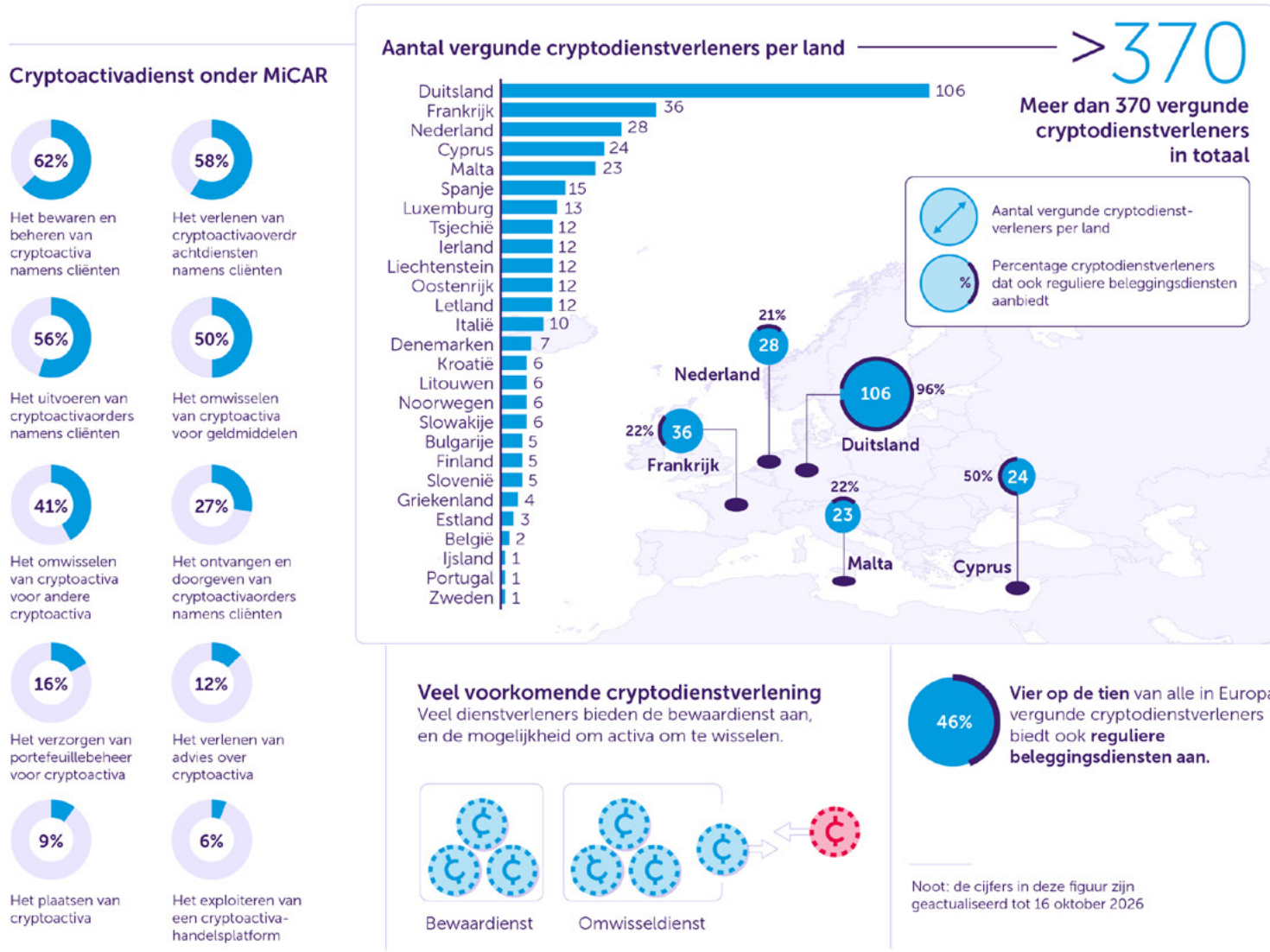
Een sterk concurrerende omgeving kan ertoe leiden dat commerciële doelstellingen zwaarder wegen dan het klantbelang. Hierdoor bestaat het risico dat het belang van de klant onvoldoende wordt meegewogen in de besluitvorming. De AFM heeft eerder tekortkomingen geconstateerd in reclame-uitingen van cryptopartijen. Zo bleek onder meer dat risico's voor klanten onvoldoende werden uitgelegd.[2]

Daarnaast bieden cryptodienstverleners in Europa ook diensten aan die zich aan de rand van of buiten de reikwijdte van MiCAR bevinden. Voorbeelden hiervan zijn staking, lending en gedecentraliseerde dienstverlening. Deze diensten kunnen extra risico's met zich meebrengen voor consumenten.

1 Kraken, OKX, Coinbase, Crypto.com en Bybit.

2 Tekortkomingen in reclame-uitingen en kosteninformatie cryptopartijen.

Het Europese cryptolandschap in beeld

2.1 Staking

Staken is het tijdelijk vastzetten van cryptoactiva om bij te dragen aan de werking en beveiliging van een blockchainnetwerk. In ruil daarvoor ontvangen klanten een vergoeding, vaak in de vorm van de gestakete cryptoactiva. Over het algemeen geldt dat hoe langer de cryptoactiva vaststaan, hoe hoger de vergoeding.

Staking is alleen mogelijk bij cryptoactiva die gebruikmaken van een blockchainnetwerk met een Proof-of-Stake (PoS)-consensusmechanisme. Een bekend voorbeeld hiervan is Ethereum. De gestakete cryptoactiva dienen als onderpand voor validators die transacties verifiëren en nieuwe blokken aan de blockchain toevoegen. Voor deze werkzaamheden ontvangen validators een vergoeding in cryptoactiva.

Een ander consensusmechanisme is Proof-of-Work (PoW), waarbij transacties worden gevalideerd met behulp van computerrekenkracht. Bitcoin is hiervan het bekendste voorbeeld. Cryptoactiva die gebruikmaken van een Proof-of-Work-mechanisme kunnen niet worden gestaket.

Meerdere cryptodienstverleners bieden stakingdiensten aan hun klanten aan. Klanten dragen hierbij de operationele taken over aan de dienstverlener en ontvangen een deel van de stakingopbrengsten. In de praktijk maken veel cryptodienstverleners op hun beurt gebruik van gespecialiseerde derde partijen, zogenoemde *staking service providers*, die de technische uitvoering van staking verzorgen en de validatornodes beheren en onderhouden.

Hoewel staking rendement kan opleveren, zijn hieraan ook verschillende risico's verbonden. Zo kunnen de gestakete cryptoactiva gedurende de periode dat deze worden vastgehouden, de zogenoemde lock-up-periode, in waarde dalen. Daarnaast kunnen technische of operationele fouten bij validators optreden. Ook bestaat bij sommige blockchainnetwerken het risico van slashing: een mechanisme waarbij een deel van de gestakete activa wordt ingehouden wanneer een validator de netwerkregels overtreedt.

Vóór de invoering van MiCAR maakten verschillende cryptodienstverleners gebruik van de staking van cryptoactiva van klanten voor eigen gewin. Zij profiteerden zelf van de opbrengsten, terwijl de risico's bij de klanten lagen. Vóór de invoering van MiCAR bestonden er geen specifieke regels voor het gebruik van cryptoactiva van klanten. Klanten konden hun cryptoactiva wel al laten staken. Sommige cryptodienstverleners, zowel grote platformen als kleinere aanbieders, staketen cryptoactiva van klanten voor eigen rekening. In sommige gevallen gebeurde dit in overeenstemming met de klant, bijvoorbeeld doordat dit in de algemene voorwaarden was opgenomen. In andere gevallen gebeurde dit zonder instemming.

Ook kwam het voor dat klanten een bepaalde set beschikbare cryptoactiva werd voorgehouden, terwijl de dienstverlener achter de schermen ook andere cryptoactiva stakete voor eigen gewin.

Met de invoering van MiCAR is het verboden om cryptoactiva van klanten voor eigen rekening te gebruiken. Daarnaast moeten klanten expliciet instemmen met deelname aan stakingdiensten die door een cryptodienstverlener worden aangeboden.

Cryptoactiva die voor staking worden gebruikt, blijven onderdeel van de bewaardienst. De waarborgen die MiCAR stelt aan de bewaring van cryptoactiva blijven daarom van toepassing. Zo moeten deze cryptoactiva bijvoorbeeld afgescheiden worden aangehouden van de eigen cryptoactiva en middelen van de cryptodienstverlener.

De mate waarin cryptodienstverleners transparant zijn over hun stakingdiensten verschilt. Dit geldt zowel voor informatie over de risico's van staking als voor informatie over de kosten. Inzicht in de kosten is voor klanten belangrijk om een weloverwogen afweging te kunnen maken. De vergoeding die cryptodienstverleners inhouden op de stakingbeloning kan oplopen tot 75%.

Daarnaast kan er een verschil bestaan tussen de gepresenteerde beloning en de daadwerkelijk uitgekeerde beloning. Dit kan komen doordat een deel van de beschikbare cryptoactiva niet wordt gestaket, bijvoorbeeld om aan opnameverzoeken van klanten te kunnen vol-

doen. Andere cryptodienstverleners hanteren juist een gegarandeerde vergoeding.

Daarnaast vereist het staken van cryptoactiva een zorgvuldig liquiditeitsbeheer door cryptodienstverleners. Zij moeten verschillende stakingstermijnen en bijbehorende beloningen combineren, terwijl zij tegelijkertijd aan opname- en transactieverzoeken van klanten blijven voldoen. Zo kan de periode waarin cryptoactiva zijn vastgezet voor hetzelfde type cryptoactiva per klant verschillen. Om aan opnameverzoeken te kunnen voldoen, worden vaak niet alle cryptoactiva gestaket. Ook vraagt de samenwerking tussen cryptodienstverleners en staking service providers om de nodige due diligence en een zorgvuldige vastlegging van afspraken.

De inrichting en uitvoering van stakingdiensten door cryptodienstverleners vallen buiten de reikwijdte van MiCAR. Voor deze activiteiten gelden daarom geen specifieke MiCAR-waarborgen die door toezichthouders kunnen worden beoordeeld. Als gevolg daarvan blijven risico's voor klanten die gebruikmaken van stakingdiensten bestaan.

Cryptobezitters die gebruikmaken van staking begrijpen nog niet goed wat staking inhoudt. Uit de AFM Consumentenmonitor Crypto (zie Bijlage) blijk dat vier op de tien Nederlandse cryptobezitters (42%) aangeeft (ongeveer) te weten wat staking van cryptoactiva is. Ruim een kwart van de Nederlandse cryptobezitters (26%) maakt gebruik van staking. Tegelijkertijd geven veel van deze cryptobezitters aan cryptoactiva te staken die in werkelijkheid niet kunnen worden gestaket. Zo geeft 43% aan bitcoin (BTC) te staken en 25% XRP. Dit duidt erop dat klanten niet goed begrijpen wat staking is en mogelijke risico's die hieraan verbonden zijn.

Hierbij speelt ook een rol dat sommige aanbieders diensten onder de noemer 'off-chain staking' of als onderdeel van een 'Earn'-programma aanbieden. In deze gevallen is echter geen sprake van staking, maar van het uitlenen van cryptoactiva. Het uitlenen van cryptoactiva kent andere risico's dan staking.

2.2 Lending

Lending is het tijdelijk uitlenen van cryptoactiva in ruil voor een vergoeding, waarbij klanten hun cryptoactiva beschikbaar stellen via een cryptodienstverlener. Vooral grote cryptoplatformen bieden lendingdiensten aan hun klanten aan. Net als bij staking stelt een klant zijn of haar cryptoactiva beschikbaar. Dit gebeurt vaak bij een andere niet gereguleerde partij die bij de cryptodienstverlener hoort. Hiervoor is expliciete toestemming nodig. De ongereguleerde partij gebruikt deze cryptoactiva vervolgens om rendement te behalen en de vergoeding via de cryptodienstverlener aan de klant te kunnen betalen.

Voor klanten is vaak onduidelijk hoe met de uitgeleende cryptoactiva een rendement wordt behaald. Nadat klanten hun cryptoactiva hebben uitgeleend, kunnen deze worden ingezet voor verschillende activiteiten om rendement te genereren. Zo kunnen de cryptoactiva bijvoorbeeld worden doorgeleend aan andere partijen, worden gebruikt voor handelsactiviteiten of worden ingezet als onderpand voor leningen. Een deel van de opbrengsten die hiermee wordt verdiend, wordt vervolgens als vergoeding uitgekeerd aan de klanten die hun cryptoactiva hebben uitgeleend. Wat er precies met de uitgeleende cryptoactiva gebeurt, blijft echter vaak een black box. Voor reguliere klanten is dit niet of nauwelijks te achterhalen.

Het uitlenen van cryptoactiva brengt aanvullende risico's met zich mee, omdat klanten na het uitlenen hun cryptoactiva uit handen geven. Waar cryptoactiva bij staking doorgaans in bewaring blijven bij de cryptodienstverlener, is dit bij lending niet het geval. Na het uitlenen worden de cryptoactiva onderdeel van het vermogen van de cryptodienstverlener en krijgt de klant daarvoor een vordering op de dienstverlener. De waarborgen die MiCAR stelt aan het bewaren van cryptoactiva zijn daardoor niet van toepassing. Als de cryptoactiva verloren gaan of de cryptodienstverlener in financiële problemen komt, kan dit directe gevolgen hebben voor klanten.

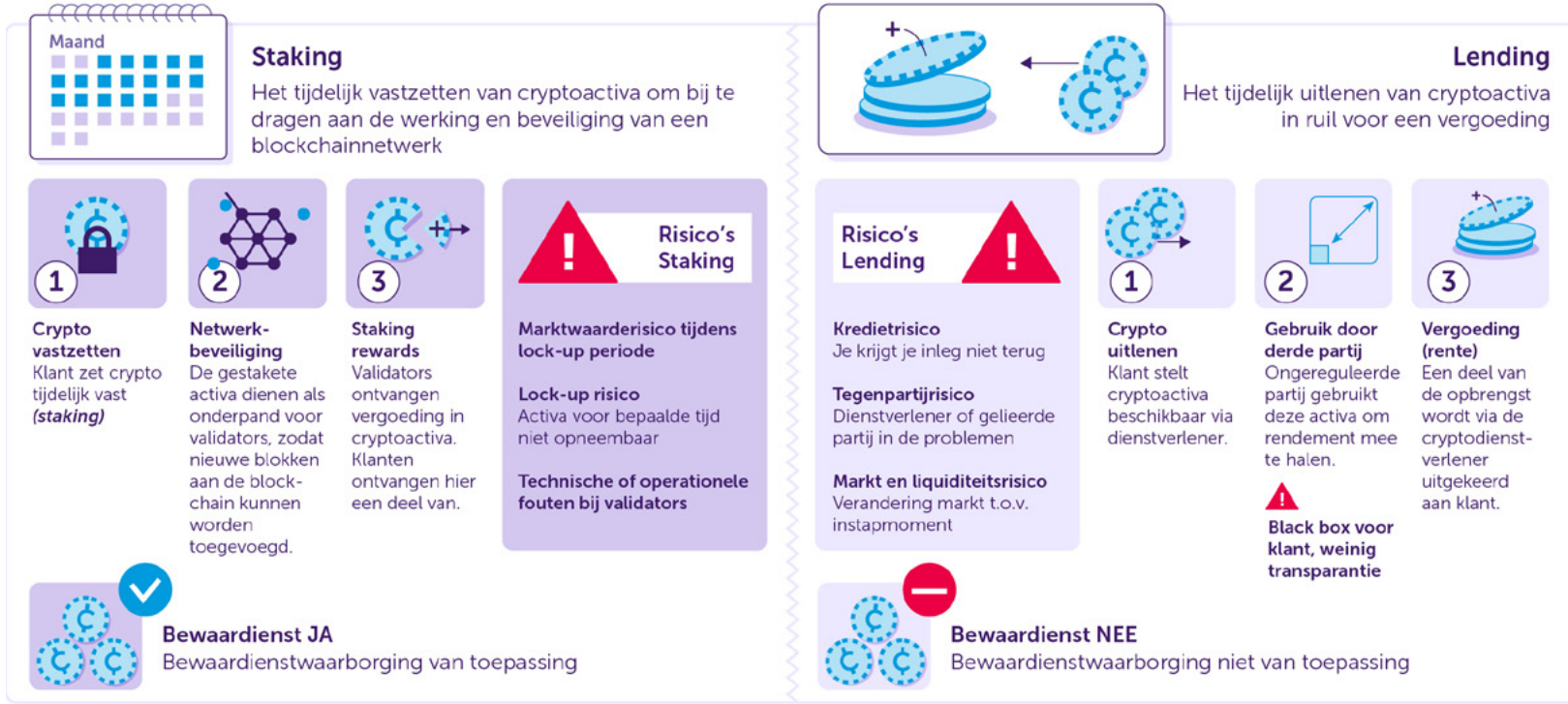
Om deze risico's te beperken, is robuust onderpandbeheer essentieel bij het uitlenen van cryptoactiva. Bij het uitlenen van cryptoactiva wordt doorgaans gebruikgemaakt van onderpand. Dit beschermt de

lening gever tegen het risico dat de inlener niet aan zijn terugbetalingsverplichtingen voldoet. Bij crypto lending worden cryptoactiva vaak doorgeleend aan derde partijen. Onderpand vormt daarbij de primaire vorm van risicobeheersing. Zonder voldoende en liquide onderpand kan een lening gever aanzienlijke verliezen lijden wanneer de markt sterk daalt. Dit was bijvoorbeeld eind 2022 het geval bij het failliet gegane cryptoleenplatform Genesis, waarvan verschillende cryptodienstverleners, waaronder ook Nederlandse partijen, gebruikmaakten.

Vooral wanneer voor een bepaalde periode een vast rendement is toegezegd, kunnen veranderende marktomstandigheden risico's met zich meebrengen. Een verandering in die omstandigheden kan ertoe leiden dat dit rendement niet langer op dezelfde manier kan worden behaald. Dit kan prikkels creëren om meer risico te nemen. Bijvoorbeeld via het doorlenen aan risicovollere tegenpartijen, minder of kwalitatief zwakker onderpand te accepteren, of een hogere hefboomwerking toe te passen.

Net als het aanbieden van stakingdiensten is het uitlenen van cryptoactiva geen gereguleerde dienst onder MiCAR. Er gelden daarom geen directe vereisten ten aanzien van de due diligence die moet worden verricht, de wijze waarop de uitleenconstructie wordt vormgegeven of de inrichting en omvang van het onderpand. Terwijl bij een verlies, klanten wel hun cryptoactiva kwijt kunnen raken. Bij het uitlenen van aandelen of obligaties, wat in bepaalde mate vergelijkbaar is met het uitlenen van cryptoactiva, is er wel regulering op deze onderwerpen.

Wat is het verschil tussen staking en lending?

2.3 Gedecentraliseerde dienstverlening

Traditioneel worden cryptoactivadiensten uitgevoerd door een cryptodienstverlener die als centrale tegenpartij optreedt voor haar klanten. Zo bewaart de dienstverlener cryptoactiva van klanten, verricht deze transacties namens hen en faciliteert deze de aan- en verkoop van cryptoactiva. In Europa zijn dit door toezichthouders vergunde ondernemingen met personeel, management en een fysieke vestiging.

Cryptobezitters kunnen echter ook gebruikmaken van gedecentraliseerde diensten (decentralised finance of DeFi) waarbij geen centrale tegenpartij betrokken is. Hierbij is geen sprake van een centrale tegenpartij. In plaats daarvan interacteren gebruikers rechtstreeks met elkaar (peer-to-peer), bijvoorbeeld voor het wisselen van cryptoactiva. Dit gebeurt met behulp van smart contracts: software waarin afspraken vooraf zijn vastgelegd en automatisch worden uitgevoerd. Deze dienstverlening is gebaseerd op de werking van de software en de geautomatiseerde uitvoering van transacties, en niet op het handelen van een tussenpartij of een cryptodienstverlener.

Voor het gebruik van gedecentraliseerde diensten bewaren gebruikers hun cryptoactiva zelf. Dit kan via een hardwareapparaat of een online wallet. Gebruikers zijn zelf verantwoordelijk voor het veilig bewaren van hun wallet en toegangscodes. Als deze verloren gaan of in verkeerde handen terechtkomen, kunnen zij de toegang tot hun cryptoactiva kwijtraken. Bijna een kwart van de Nederlandse cryptobezitters (23%) geeft aan crypto zelf te bewaren.

Net zoals er centrale cryptoplatformen zijn, bestaan er ook decentrale platformen die toegang bieden tot verschillende diensten. Bekende voorbeelden zijn Uniswap en PancakeSwap, waarmee gebruikers cryptoactiva kunnen wisselen en kunnen deelnemen aan staking en yield farming. Ook Aave is een bekend decentraal platform, waarop gebruikers cryptoactiva kunnen uitlenen en lenen.

Het gebruik van deze gedecentraliseerde diensten neemt wereldwijd toe. In de afgelopen drie jaar is het aandeel van het wereldwijde spothandelsvolume dat via decentrale platformen verloopt, ten opzichte van centrale platformen, gestegen van ongeveer 7% naar circa 24%.[3] De totale waarde aan cryptoactiva die is vastgezet in decentrale protocollen voor onder meer staking en lending, is in dezelfde periode verdubbeld van ongeveer $40 miljard naar ruim $94 miljard. Daarbij werd in oktober 2025 een piek van $171 miljard bereikt.[4]

Meerdere gereguleerde Europese cryptodienstverleners bieden klanten toegang tot decentrale diensten of maken hier zelf gebruik van. Zo bieden sommige gereguleerde cryptoplatformen naast de bewaring van cryptoactiva ook de mogelijkheid om deze zelf te beheren, bijvoorbeeld via een Web3- of DeFi-wallet. Hiermee kunnen klanten gebruikmaken van decentrale diensten. Daarnaast maken sommige gereguleerde cryptodienstverleners voor hun eigen dienstverlening gebruik van decentrale diensten, bijvoorbeeld door cryptoactiva via een decentraal in plaats van een centraal platform te wisselen.

Het gebruik van gedecentraliseerde diensten kan verschillende voordelen bieden ten opzichte van centrale dienstverlening. Transacties worden uitgevoerd via smart contracts, waardoor niet hoeft te worden vertrouwd op het handelen van een centrale partij. Doordat er geen tussenpersoon nodig is, kunnen de kosten lager uitvallen. Daarnaast kan de prijsvorming efficiënter zijn doordat liquiditeit uit meerdere bronnen wordt samengebracht, vooral voor kleinere of nieuwe cryptoactiva. Ook zijn prijzen en kosten vaak transparanter, omdat deze vooraf in smart contracts zijn vastgelegd en automatisch worden uitgevoerd.

Waar het bij het uitlenen van cryptoactiva via een cryptodienstverlener voor klanten lastig kan zijn om te achterhalen wat er met hun cryptoactiva gebeurt en welke waarborgen gelden, zoals het vereisen van onderpand, is dit bij DeFi-lending doorgaans makkelijker. Voor gebruikers is meestal beter inzichtelijk wat er plaatsvindt, welke afspraken gelden en welke voorwaarden van toepassing zijn. Ook is een onderpand van minimaal 150% gebruikelijk.

3 24,44% in september 2026, The Block and DefiLlama.

4 Total Locked Value in DeFi, peildatum 1 oktober 2026, DefiLlama.

Tegenover deze voordelen staan echter ook specifieke risico's voor gebruikers van gedecentraliseerde diensten. Gebruikers zijn zelf verantwoordelijk voor hun handelen. Daarom moeten zij goed begrijpen hoe deze diensten werken en welke gevolgen hun keuzes kunnen hebben. Dit vereist kennis en ervaring waarover niet iedere cryptobezitter beschikt.

Als gecentraliseerde dienstverlening kan worden vergeleken met autorijden in een goedgekeurde auto met veiligheids- en hulpsystemen, zoals ABS, airbags en navigatie, dan lijkt gedecentraliseerde dienstverlening op autorijden zonder apk-keuring en zonder veel van deze voorzieningen. De gebruiker zit nog steeds zelf achter het stuur, kan bepalen waar zij naartoe rijdt en profiteert mogelijk van lagere kosten, maar moet ook meer risico's zelfstandig beheersen en is doorgaans niet verzekerd.

Een belangrijk risico is dat decentrale diensten kwetsbaar blijven voor hacks en technische kwetsbaarheden. Hoewel in 2024 en 2025 sprake is van een afname van het aantal DeFi-hacks ten opzichte van het totale volume aan cryptoactiva dat binnen DeFi wordt gebruikt, hebben zich het afgelopen jaar nog steeds meerdere grote hacks voorgedaan. Drift Protocol en Kelp DAO zijn hiervan de meest prominente voorbeelden, met een gezamenlijk verlies van $577 miljoen.

Bij een DeFi-hack is er doorgaans geen centrale partij waarop gebruikers kunnen terugvallen, laat staan een klantenservice.

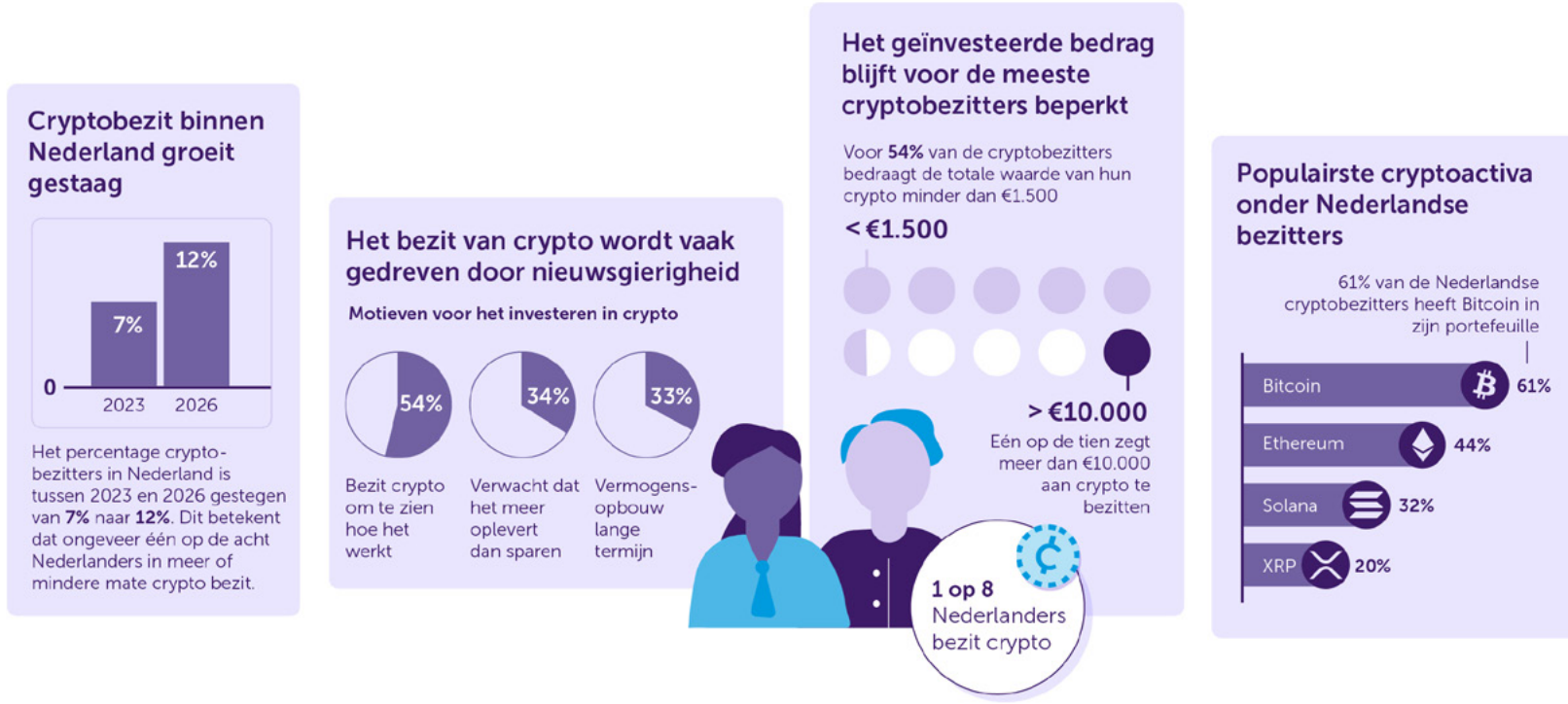
Voor klanten is daarnaast niet altijd duidelijk wanneer zij gebruikmaken van een decentrale dienst. Wanneer een cryptodienstverlener ongereguleerde diensten aanbiedt, moet dit voor klanten duidelijk zijn. De wijze en mate waarop hierover wordt gecommuniceerd, verschilt in de praktijk. Bovendien kan het gebruik van één interface het onderscheid tussen bijvoorbeeld het bewaren van cryptoactiva van klanten door de dienstverlener en een Web3-wallet waar klanten zelf hun cryptoactiva bewaren onduidelijk maken. Het is daardoor niet altijd duidelijk welke dienst wordt gebruikt.

Ruim de helft van de Nederlandse cryptobezitters (55%) weet niet wat het verschil is tussen gecentraliseerde en gedecentraliseerde cryptodienstverleners. Verbeterde gebruikersinterfaces kunnen gedecentraliseerde diensten toegankelijker maken, maar nemen niet per se de onderliggende risico's weg.

Ook de wetgeving biedt nog onvoldoende duidelijkheid over de mate waarin decentrale dienstverlening gereguleerd is. Indien cryptoactivadiensten volledig gedecentraliseerd en zonder tussenpersoon worden aangeboden, vallen zij buiten de reikwijdte van MiCAR. Wat precies als volledig gedecentraliseerd moet worden beschouwd, is echter niet duidelijk. Zo kan een decentraal platform worden aangestuurd door stemrecht van tokenhouders, waarbij één houder door een groot belang feitelijk controle uitoefent. Ook kunnen bepaalde onderdelen van de dienstverlening wel binnen de reikwijdte vallen, zoals de gebruikersinterface die toegang biedt tot decentrale diensten of het ontvangen en doorgeven van orders.

Deze onduidelijkheid over de regulering van decentrale dienstverlening maakt dat in de praktijk slechts beperkt toezicht kan worden gehouden. Hierdoor blijven risico's voor klanten bestaan.

3. Profiel van de Nederlandse cryptobezitter

Cryptobezit binnen Nederland groeit gestaag. Het percentage cryptobezitters in Nederland is tussen 2023 en 2026 gestegen van 7% naar 12%. Dit betekent dat ongeveer één op de acht Nederlanders in meer of mindere mate crypto bezit (zie Bijlage).[5] Daarbovenop geeft 6% van de Nederlanders aan in het verleden crypto in bezit te hebben gehad. Het gaat hierbij om direct bezit van cryptoactiva. Crypto-gerelateerde producten, zoals ETF's of derivaten met crypto als onderliggende waarde, zijn hierbij niet meegenomen omdat daarbij geen sprake is van direct eigenaarschap van crypto.

Binnen deze groeiende groep cryptobezitters blijft bitcoin veruit de populairste cryptoactiva. Van de cryptobezitters heeft 61% bitcoin (BTC) in bezit. Daarna volgen ethereum (ETH) met 44%, ripple (XRP) met 32% en solana (SOL) met 20%. De sterke koersdaling die de cryptomarkt sinds oktober 2025 heeft ingezet, lijkt de groei van het aantal cryptobezitters niet in de weg te staan.

Ondanks de toenemende interesse in crypto blijft het geïnvesteerde bedrag voor de meeste cryptobezitters beperkt. Ruim de helft van de cryptobezitters (54%) geeft aan dat de totale waarde van hun crypto

5 AFM Consumentenmonitor uitgevoerd door Centerdata. Een vragenlijst die tussen 6 april en 20 mei 2026 is ingevuld door een steekproef van Nederlandse cryptobezitters van 18 jaar en ouder.

minder dan €1.500 bedraagt. Eén op de tien zegt meer dan €10.000 aan crypto te bezitten. Dit beeld is de afgelopen jaren vrijwel onveranderd gebleven. De overgrote meerderheid van de cryptobezitters (88%) geeft bovendien aan niet afhankelijk te zijn van crypto. Zij kunnen het geïnvesteerde bedrag missen.

Voor een aanzienlijk deel van de cryptobezitters vormt crypto onderdeel van een bredere beleggingsportefeuille. Ongeveer vier op de tien cryptobezitters (42%) heeft naast crypto ook andere beleggingen. Andersom bezit één op de vijf particuliere beleggers ook crypto. Bij vrouwelijke cryptobezitters valt op dat slechts een kwart (26%) daarnaast ook andere beleggingen heeft. Bij mannen ligt dit aandeel met 48% aanzienlijk hoger. Vrouwelijke cryptobezitters hebben daarmee een minder gediversifieerde beleggingsportefeuille.

Naast direct cryptobezit zijn ook financiële producten waarbij de waarde van crypto wordt gevolgd sterk in opkomst. In januari 2024 werd in de Verenigde Staten de eerste spot bitcoin-ETF goedgekeurd, gevolgd door Ethereum- en Solana-ETF's. Inmiddels bieden grote traditionele partijen zoals BlackRock, Fidelity en VanEck deze producten aan. De totale marktwaarde van spot bitcoin-ETF's is uitgegroeid tot ongeveer $100 miljard, met een piek van ongeveer $160 miljard in oktober 2025.

In 2026 zijn ook Nederlandse banken zoals ING, Rabobank en ABN AMRO gestart met producten die beleggers in staat stellen indirect blootstelling aan cryptovaluta te verkrijgen zonder deze zelf aan te houden. Het gaat daarbij om crypto-ETP's en ETN's. De totale marktwaarde van Europese crypto-ETP's bereikte in oktober 2025 een hoogtepunt van ongeveer €20 miljard.[6]

Toch lijkt de Nederlandse particuliere belegger een voorkeur te hebben voor direct cryptobezit. Waar de afgelopen twee jaar ongeveer 8% van de beleggers aangaf te beleggen in financiële producten met crypto als onderliggende waarde, was dit in 2026 gedaald naar 3%. Hoewel het aanbod van crypto-ETP's is gegroeid, kiezen Nederlandse beleggers vaker voor het rechtstreeks aanhouden van cryptoactiva.[7] Mogelijke verklaringen zijn het ontbreken van beheerkosten, die vaak wel gelden bij ETP's, en een toegenomen vertrouwen in cryptodienstverlening en veilige bewaring van crypto door de invoering van MiCAR.

Het bezit van crypto wordt daarbij vaak gedreven door nieuwsgierigheid. Ruim de helft van cryptobezitters (54%) geeft aan crypto te bezitten om te zien hoe het werkt. Een andere reden is de verwachting dat het meer oplevert dan sparen (34%) en om op lange termijn vermogen op te bouwen (33%).

Het volatiele karakter van crypto vraagt om voorzichtigheid met het investeren, en dit alleen te doen met geld dat kan worden gemist. Toch geeft één op de zeven cryptobezitters (13%) aan crypto te bezitten om op korte termijn geld te verdienen. Hierin schuilt mogelijk een mismatch tussen verwachtingen en de praktijk. Retailbeleggers stappen vaak in nadat sterke koersstijgingen hebben plaatsgevonden, gedreven door fear of missing out (FOMO). De grootste winsten komen veelal terecht bij een relatief kleine groep en vroege investeerders, terwijl een grotere groep particuliere beleggers beperkte winsten behaalt of verlies lijdt.[8]

Hoewel crypto vaak wordt gepresenteerd als betaalmiddel, wordt het in de praktijk door cryptobezitters vooral gebruikt voor beleggingen en vermogensopbouw. Een belangrijk kenmerk van cryptoactiva is dat transacties zonder tussenkomst van een centrale partij kunnen plaatsvinden, direct tussen gebruikers en vaak tegen relatief lage kosten. De onderliggende blockchaintechnologie maakt dit mogelijk. Tegelijkertijd geeft slechts 6% van de cryptobezitters aan crypto daadwerkelijk als betaalmiddel te gebruiken.

Binnen Europa, en met name in Nederland, bestaat al een goed functionerende betaalinfrastructuur en een stabiele munt. Daardoor is de toegevoegde waarde van crypto als betaalmiddel voor veel consumen-

6 Morningstar, Crypto ETPs in Europe, april 2026.

7 Eén op de vijf beleggers (20%) geeft aan crypto te bezitten, terwijl maar 3% aangeeft in financiële instrumenten met crypto als onderliggende waarde te beleggen.

8 BIS, Crypto shocks and retail losses, 20 februari 2023.

ten beperkt. Daarnaast vormt de hoge volatiliteit van veel cryptoactiva een belemmering voor het gebruik ervan bij dagelijkse betalingen. Hierdoor worden cryptoactiva door retailbeleggers vooral aangehouden als belegging of als onderdeel van een gespreide beleggingsportefeuille. Voor stablecoins ligt dit anders.

Box: Stablecoins

Een stablecoin is een crypto waarvan de waarde is gekoppeld aan een valuta, zoals de euro of de Amerikaanse dollar. Met de invoering van MiCAR mogen binnen de Europese Unie alleen geautoriseerde stablecoins worden aangeboden door cryptodienstverleners. Uitgevers van stablecoins vallen in Nederland onder toezicht van De Nederlandsche Bank.

Een voorbeeld van een geautoriseerde stablecoin in Europa is USDC, uitgegeven door het bedrijf Circle. Met een totale marktwaarde van circa $74 miljard is dit wereldwijd de op één na grootste stablecoin. De grootste stablecoin is USDT, uitgegeven door Tether, met een totale marktwaarde van circa $184 miljard.[9] Deze stablecoin beschikt momenteel niet over de vereiste autorisatie binnen de Europese Unie.

Bij de autorisatie wordt onder meer beoordeeld of er voldoende reserves aanwezig zijn en hoe deze reserves zijn ingericht. Daarnaast moet worden gewaarborgd dat houders van stablecoins deze te allen tijde één op één kunnen inwisselen voor de valuta die de stablecoin volgt. Een ander belangrijk element is dat de waarde van de stablecoin gelijk blijft aan die van de onderliggende valuta. Bovendien mag er geen rente worden uitgekeerd op een stablecoin.

Met een verdubbeling van de marktwaarde sinds 2023 laten stablecoins een aanzienlijke groei zien. De mogelijkheid om permissieloos, direct en tegen lage kosten transacties uit te voeren, maakt stablecoins aantrekkelijk. Dit geldt niet alleen voor de handel in cryptoactiva, maar ook voor (internationale) betalingen.

Steeds meer bedrijven tonen interesse in het gebruik van stablecoins en er ontstaan verschillende samenwerkingsverbanden. Een voorbeeld hiervan is Open Standard USD, dat wereldwijd meer dan 200 partners heeft. Dichter bij huis is er Qivalis, een initiatief van 37 Europese banken, waaronder ING, ABN AMRO en Rabobank, rond een geautoriseerde eurostablecoin.

De verwachting is dat het gebruik van stablecoins verder zal toenemen en een steeds grotere rol zal spelen in het internationale betalingsverkeer. Zo geeft Visa stablecoins een prominente plaats in haar strategie en heeft Samsung aangekondigd dat haar Samsung Wallet ondersteuning voor stablecoins zal krijgen.[10] Een ander voorbeeld is Base, een blockchainnetwerk ontwikkeld door Coinbase. Dit netwerk stelt AI-agents in staat zelfstandig een wallet aan te maken en transacties uit te voeren, iets wat binnen het traditionele financiële systeem niet mogelijk is. Stablecoins kunnen daarnaast gebruikt worden voor AI-toepassingen waarbij microtransacties plaatsvinden, met name wanneer geen conversie naar fiatgeld nodig is en dus geen kosten daarvoor.

Hoewel stablecoins technisch gezien grensoverschrijdend kunnen worden gebruikt en wereldwijd dezelfde digitale munt vertegenwoordigen, kunnen verschillen tussen jurisdicties de benutting van deze voordelen beperken. Verdere harmonisatie van regelgeving, gecombineerd met internationaal gelijkwaardige waarborgen, kan hieraan bijdragen. Daarmee kan worden voorkomen dat verschillen in regelgeving en toezicht een risico vormen voor de financiële stabiliteit in Europa, bijvoorbeeld wanneer dezelfde stablecoin zowel binnen als buiten Europa wordt uitgegeven.

Wanneer buiten Europa onvoldoende reserves worden aangehouden, kan dit leiden tot een verlies van vertrouwen. Dit kan grootschalige inwisselingen van niet-Europese houders binnen Europa veroorzaken. Daardoor ontstaat druk op zowel de stabiliteit van de digitale munt als de beschikbaarheid van de onderliggende reserves bij de Europese uitgever.

9 Peildatum 1 oktober 2026, Coingecko, https://www.coingecko.com/.

10 Galaxy Unpacked, Londen, 22 juli 2026

4. Uitdagingen voor consumentenbescherming

4.1 Niet passende producten

Cryptoactiva vormen een zeer diverse en heterogene activaklasse. Hoewel MiCAR duidelijkheid schept door cryptoactiva als een aparte activaklasse naast bestaande financiële instrumenten te kwalificeren, maakt de verordening weinig onderscheid tussen verschillende typen cryptoactiva.

Zo zijn er meer gevestigde cryptoactiva zoals bitcoin, ethereum en solana, die elk een eigen onderliggende technologie, mate van adoptie en toepassingsgebied kennen. Bitcoin wordt vaak gezien als een middel voor waardeopslag en als fundament voor tweedelaagsoplossingen waarmee betalingen snel en tegen lage kosten kunnen worden uitgevoerd.[11] Ethereum vormt daarentegen de basis voor uiteenlopende financiële toepassingen, zoals stablecoins en de tokenisatie van bijvoorbeeld aandelen en geldmarktfondsen. Hoewel het toepassingsbereik van deze cryptoactiva groeit, blijven zij vooralsnog zeer volatiel.

Daartegenover staan zogeheten memecoins, zoals dogwifhat en fartcoin, die uitsluitend een speculatief doel dienen. Tokenlaunchplatforms zoals Pump.fun maken het mogelijk om eenvoudig een eigen crypto te creëren. Inmiddels zijn er meer dan 60 miljoen verschillende cryptoactiva gecreëerd.[12] De meeste hiervan overleven niet lang en hebben geen materiële waarde.

De meeste Europese cryptodienstverleners bieden een breed scala aan cryptoactiva aan. In sommige gevallen meer dan 400 verschillende soort cryptoactiva. Met de komst van MiCAR moet voor elk cryptoactief een whitepaper beschikbaar zijn. Hierin staat informatie over wat het cryptoactief inhoudt, hoe het werkt en wie erachter zit.

Maar niet alle aangeboden cryptoactiva zijn passend voor consumenten. Vooral kleinere cryptoactiva laten vaak hetzelfde patroon zien: de koers stijgt na lancering in korte tijd sterk, waarna deze weer daalt. Op de lange termijn behouden deze cryptoactiva vaak weinig waarde. De Europese toezichthouders ESMA, EBA en EIOPA hebben bovendien gewaarschuwd dat veel cryptoactiva zeer speculatief en volatiel zijn.[13]

Tegelijkertijd stelt MiCAR geen eisen aan productgovernance of aan waarborgen die ervoor zorgen dat producten terechtkomen bij klanten voor wie zij passend zijn. Bijvoorbeeld voor de bepaling van de doelgroep, de wijze van distributie en de besluitvorming. Dergelijke vereisten gelden wel voor beleggingsondernemingen die financiële instrumenten aanbieden.

Hoewel het marktaandeel van memecoins momenteel beperkt is, kan een volgende opleving van de cryptomarkt dit beeld veranderen. Afhankelijk van wat precies als een memecoin wordt aangemerkt, wordt het marktaandeel op ongeveer 1% tot 2% geschat en het dagelijkse handelsvolume tussen de 5% en 10%.[14] Hierdoor blijft de blootstelling van beleggers aan memecoins vooralsnog beperkt. Een nieuwe periode van koersstijgingen kan echter de vrees om rendement mis te lopen onder retailbeleggers aanwakkeren, wat kan leiden tot een instroom van nieuw kapitaal en een hogere handelsactiviteit. Daarmee nemen ook de mogelijkheden voor speculatie toe.

11 Bijvoorbeeld het Lightning Network: een tweede laag bovenop de Bitcoin-blockchain die snelle en goedkope betalingen mogelijk maakt door transacties buiten de Bitcoin-blockchain af te handelen en alleen het eindresultaat op de Bitcoin-blockchain vast te leggen.

12 Peildatum 1 oktober 2026, CoinMarketCap.

13 EU financial regulators warn consumers on the risks of crypto-assets.

14 Meme Coins by Market Cap, Coingecko.

4.2 Veranderende dienstverlening

De cryptomarkt bevindt zich voortdurend in ontwikkeling. Waar binnen de traditionele financiële sector met enige regelmaat nieuwe producten worden geïntroduceerd, vaak als doorontwikkeling van bestaande producten en diensten, bevindt de cryptomarkt bevindt zich nog in een relatief vroege ontwikkelfase, Daardoor volgen nieuwe producten en diensten elkaar snel op.

In het afgelopen jaar zijn onder meer cryptobetaalkaarten, crypto-gedekte leningen, margin trading en getokeniseerde aandelen op de Europese markt geïntroduceerd. Voor consumenten kan het daardoor lastig zijn om te begrijpen welke dienst wordt afgenomen, welke risico's daarmee samenhangen en welke regelgeving daarop van toepassing is. Dergelijke producten raken regelmatig aan de grenzen van bestaande regelgeving of vallen tegelijkertijd onder meerdere regelgevingskaders. Naast MiCAR kunnen bijvoorbeeld ook regels voor betaaldiensten (PSD2), kredietverstrekking (CCD) en financiële instrumenten (MiFID II) van toepassing zijn.

Een bijkomende uitdaging is dat er tussen lidstaten verschillen kunnen bestaan in de juridische kwalificatie van cryptoactiva. Verschillen in de wijze waarop eigendoms- en vermogensrechten rondom cryptoactiva juridisch zijn vormgegeven, kunnen ervoor zorgen dat bepaalde diensten in de ene lidstaat wel mogelijk zijn en in een andere lidstaat niet. Dit kan gevolgen hebben voor de wijze waarop marktpartijen hun diensten aanbieden en voor de harmonisatie van het toezicht binnen Europa. Daarnaast kan dit voor consumenten onduidelijkheid veroorzaken over hun rechten en bescherming.

Ook na vergunningverlening blijft de dienstverlening van cryptodienstverleners zich ontwikkelen. Cryptodienstverleners vragen regelmatig vergunninguitbreidingen aan voor aanvullende MiCAR-diensten en introduceren nieuwe producten of functionaliteiten. Hierdoor kunnen consumenten worden geconfronteerd met diensten die wezenlijk verschillen van de dienstverlening waarmee zij oorspronkelijk zijn begonnen.

De voortdurende introductie van nieuwe producten en diensten doet een groot beroep op het aanpassingsvermogen van toezichthouders. Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk om zorgvuldig afgewogen besluiten te nemen en waar nodig Europese afstemming te zoeken. Dit is extra uitdagend in een sterk concurrerende markt, waarin commerciële doelstellingen niet altijd parallel lopen aan het belang van de consument. Dat vergt tijd en capaciteit.

4.3 Ontoereikende informatieverstrekking

Door de uiteenlopende producten, is adequate informatievoorziening door cryptodienstverleners van groot belang. Klanten moeten begrijpen waarin zij investeren en welke risico's en kosten daaraan verbonden zijn. In de praktijk verschilt de wijze waarop cryptodienstverleners klanten informeren over verschillende soorten cryptoactiva. Het gecombineerd aanbieden van verschillende financiële diensten binnen één digitale omgeving en de verwarring die dit voor klanten kan meebrengen, maakt eveneens goede informatievoorziening over de aard van de dienstverlening noodzakelijk.

Een ander belangrijkaandachtspunt is dat cryptodienstverleners diensten aanbieden die buiten de reikwijdte van MiCAR vallen. MiCAR biedt een goede basis voor de regulering van meer gangbare cryptodiensten, zoals de aan- en verkoop van cryptoactiva, de bewaring van cryptoactiva en vermogensbeheer. Tegelijkertijd worden er diensten aangeboden die niet of slechts gedeeltelijk binnen de reikwijdte van MiCAR vallen, of waarvoor onduidelijk is of zij onder MiCAR vallen. Het gaat daarbij vaak om specifieke cryptodiensten die geen equivalent kennen in de traditionele financiële sector, zoals het staken van cryptoactiva, het uitlenen van cryptoactiva of deelname aan decentrale financiële dienstverlening.

Juist wanneer cryptodienstverleners dergelijke ongereguleerde diensten aanbieden, moet voor klanten duidelijk zijn dat deze niet onder het toezichtkader van MiCAR vallen. Klanten moeten daarbij op de relevante risico's worden gewezen. De indruk mag niet ontstaan dat voor deze diensten dezelfde waarborgen gelden als voor diensten die onder MiCAR gereguleerd zijn.[15]

15 Op 11 juli 2025 heeft ESMA een statement gepubliceerd met toelichting voor het aanbieden van niet gereguleerde diensten door cryptodienstverleners.

4.4 Fraude en misleiding

Naast de risico's die samenhangen met het speculatieve karakter van cryptoactiva, worden deze activa ook gebruikt voor frauduleuze en misleidende praktijken. Voorbeelden hiervan zijn pump-and-dump-constructies, waarbij marktpartijen de prijs van een cryptoactief kunstmatig opdrijven om vervolgens hun positie met winst te verkopen ten koste van andere beleggers. Ook worden regelmatig gekloonde tokens aangeboden die sterk lijken op bestaande, populaire cryptoactiva en bedoeld zijn om beleggers te misleiden.

De grote hoeveelheid beschikbare cryptoactiva en het gemak waarmee nieuwe tokens kunnen worden gecreëerd vergroten het risico dat consumenten worden geconfronteerd met frauduleuze of misleidende producten. Het is technisch eenvoudig om binnen korte tijd een nieuw cryptoactief te lanceren. Dat betekent echter niet dat iedere token een legitiem doel heeft of op zorgvuldige wijze wordt aangeboden. Wanneer misleiding wordt gebruikt om beleggers aan te trekken of niet wordt voldaan aan geldende vereisten, zoals de whitepaperverplichting, kunnen sancties en handhavingsmaatregelen volgen. Ook mogen cryptoactiva niet door privépersonen worden aangeboden.

Cryptobezitters geven aan vaker met fraude in aanraking te komen dan traditionele beleggers. Ruim een kwart van de cryptobezitters (27%) geeft aan weleens een aanbod of tip over crypto te hebben ontvangen waarvan zij vermoedden dat sprake was van oplichting. Daarnaast zegt bijna één op de tien cryptobezitters (8%) ooit slachtoffer te zijn geweest van fraude waarbij geld of crypto verloren is gegaan.

Bij traditioneel beleggen liggen deze percentages lager. Ongeveer één op de zeven Nederlanders (14%) geeft aan weleens een vermoeden van fraude te hebben gehad, terwijl ongeveer één op de vijftig (2%) aangeeft daadwerkelijk slachtoffer te zijn geworden van beleggingsfraude.

Fraudeurs spelen vaak in op actuele trends en onderwerpen die veel aandacht krijgen. De populariteit van crypto en de bijbehorende media-aandacht maken het onderwerp aantrekkelijk voor fraudeurs om potentiële slachtoffers te lokken, ook wanneer uiteindelijk geen sprake is van een daadwerkelijke cryptobelegging of cryptotransactie.

Ontransparante bedrijfsstructuren, offshoreconstructies en onduidelijkheid over de locatie van activiteiten en de aard van de dienstverlening brengen aanvullende uitdagingen met zich mee. Het is niet altijd duidelijk welke entiteit verantwoordelijk is voor een bepaalde dienst, vanuit welke jurisdictie deze wordt aangeboden en of deze binnen de reikwijdte van MiCAR valt. Het grensoverschrijdende karakter van cryptomarkten, de mogelijkheid om 24 uur per dag te handelen en de beschikbaarheid van dezelfde cryptoactiva via verschillende gecentraliseerde en gedecentraliseerde platformen vergroten bovendien de complexiteit van toezicht en handhaving. Illegale cryptodienstverlening blijft plaatsvinden. Effectieve bestrijding van fraude vereist daarom in toenemende mate een gecoördineerde Europese aanpak en intensieve samenwerking tussen toezichthouders en ook met ketenpartners in het strafrecht.

5. Versterking van het toezicht

Een toekomstbestendig beschermingskader vereist regelgeving die meebeweegt met nieuwe risico's voor consumenten. Toen MiCAR in 2020 werd ontwikkeld, lag de nadruk van cryptodienstverlening vooral op de bewaring van cryptoactiva en het uitvoeren van aan- en verkooptransacties. Hoewel MiCAR wereldwijd als een van de eerste omvangrijke regelgevende kaders voor crypto een solide basis heeft gelegd, heeft de markt zich sindsdien in hoog tempo verder ontwikkeld. Om klanten ook in deze veranderende markt goed te blijven beschermen, is verdere ontwikkeling van het regelgevend kader noodzakelijk.

Daarom ligt het voor de hand om staking- en lendingdiensten expliciet binnen de reikwijdte van MiCAR te brengen. Deze diensten zijn inmiddels gemeengoed binnen de cryptosector, maar kennen momenteel geen specifiek regelgevend kader. Hierdoor ontbreken voorschriften voor onder meer liquiditeitsbeheer, risicobeheersing en het gebruik van onderpand. Regulering zou bijdragen aan meer rechtszekerheid, betere beleggersbescherming en een gelijker speelveld binnen Europa.

Internationale harmonisatie is wenselijk, zodat cryptobezitters in deze bij uitstek grensoverschrijdende markt kunnen rekenen op vergelijkbare waarborgen. Dit sluit bovendien aan bij ontwikkelingen in andere jurisdicties, waar staking- en lendingactiviteiten steeds vaker onder toezicht worden geplaatst.[16] Het is van belang dat Europa zijn voorlopersrol op het gebied van cryptoregelgeving behoudt.

Ook ten aanzien van gedecentraliseerde dienstverlening is verdere verduidelijking van het regelgevend kader wenselijk. De afbakening tussen gereguleerde en volledig gedecentraliseerde activiteiten is in de praktijk niet altijd helder, wat onzekerheid creëert voor marktpartijen, toezichthouders en de consumenten. Verdere verduidelijking van het regelgevend kader kan bijdragen aan effectiever toezicht en grotere rechtszekerheid. Daarbij is het belangrijk om belangrijke risico's te mitigeren door bijvoorbeeld extra waarborgen, maar ook om oog te houden voor de voordelen die DeFi kan bieden.

De afwezigheid van productgovernanceverplichtingen binnen MiCAR vergroot daarnaast het belang van toezicht op de distributie van cryptoactiva. Daarbij moet aandacht uitgaan naar de wijze waarop cryptoactiva worden gepresenteerd, de gebruikte marketinguitingen en de manier waarop risico's aan klanten worden toegelicht. Met name bij producten met een sterk speculatief karakter is het essentieel dat klanten een evenwichtig beeld krijgen van zowel de potentiële opbrengsten als de risico's. Effectief toezicht op klantcommunicatie helpt misleidende boodschappen te voorkomen en verkleint het risico dat consumenten beleggingsbeslissingen nemen die niet in hun belang zijn.

De toenemende vermenging van dienstverlening en het grensoverschrijdende karakter van cryptomarkten vragen bovendien om meer centraal aangestuurd toezicht. Consumenten moeten binnen Europa kunnen rekenen op vergelijkbare bescherming, ongeacht in welke lidstaat een cryptodienstverlener gevestigd is. Een grotere rol voor ESMA in de vorm van centraal toezicht kan bijdragen aan een meer consistente toepassing van MiCAR, een efficiëntere uitwisseling van kennis en een effectievere beheersing van grensoverschrijdende risico's.

Daarnaast is meer anticiperend toezicht nodig om nieuwe risico's in de cryptomarkt tijdig te signaleren. Naast toezicht op individuele ondernemingen wordt het steeds belangrijker om opkomende ontwikkelingen en kwetsbaarheden binnen het bredere crypto-ecosysteem vroegtijdig te herkennen. Een datagedreven en ketengerichte aanpak, gebaseerd op risico-indicatoren en waarschijnlijkheden, stelt toezicht-

16 Onder andere in Singapore, Japan, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Arabische Emiraten zijn staking- en/of lendingdiensten (gedeeltelijk) gereguleerd of worden deze gereguleerd.

houders binnen Europa beter in staat trends te monitoren, potentiële knelpunten tijdig te signaleren en proactief toezicht te houden. Dat geldt ook voor technologische dreigingen, zoals AI-gedreven cyberaanvallen en de mogelijke impact van quantum computing.

De snel veranderende cryptomarkt vraagt ten slotte om een wendbare toezichthouder die blijft investeren in kennisontwikkeling. Innovaties zoals tokenisatie, crypto-gedekte leningen, staking-constructies en decentrale financiële dienstverlening ontwikkelen zich in hoog tempo. Het voeren van een continue dialoog met de markt, structurele kennisopbouw en gespecialiseerde toezichtteams zijn daarom essentieel om nieuwe risico's tijdig te signaleren en effectief toezicht te houden in een markt die fundamenteel verschilt van traditionele financiële dienstverlening.

Wendbaarheid mag daarbij niet ten koste gaan van zorgvuldigheid. Nieuwe producten bewegen zich regelmatig aan de randen van bestaande regelgeving en vragen om grondige analyse en juridische duiding. Druk vanuit de markt om snel duidelijkheid te bieden mag niet afdoen aan een evenwichtige en zorgvuldig onderbouwde toezichtaanpak.

Bijlage: Consumentenmonitor Crypto 2026

Consumentenmonitor Crypto 2026